

Posao učitelja

Postupao sam i živio kao učitelj – da bi postao učiteljem!... Za mene posao učitelja nije samo zanimanje. Ono je moje shvaćanje djeteta, osobe i čovjeka, filozofija postupanja i načina života, nada da mogu djetetu pomoći u procesu personalizacije, na njegovu putu samostvaranja kada uči pa i odlučuje prema kojim vrijednostima i načelima želi živjeti; kada mu pomajem da stekne sposobnost usklađivanja svojih misli i djela s vrijednostima koje su njegov životni temelj. – Ovaj inspirativni opis učiteljske profesije potiče iz pera učitelja, pedagoga, ravnatelja škole, sveučilišnog profesora, znanstvenika i ministra prosvjete (šest u jedan!), dragog kolege **Vladimira Strugara**. Premda formalno u mirovini, nimalo ne miruje. U prošlom broju prikazali smo njegovu bibliografiju *Napretka* iz razdoblja 1976. – 2010. (napisala Štefka Batinić), a već u ovome Dražen Podvarec piše, vrlo emotivno, o novoj, u prosincu predstavljenoj, Strugarovoj knjizi: *Učitelj između stvarnosti i nade*. U kojoj se vi točki osjećate između stvarnosti i nade?

Kad smo već započeli s prikazima prikaza, prikažimo i drugi. Opet se radi o knjizi jednog navodnog umirovljenika: **Mile Silova** (također i učitelja, pedagoga, znanstvenika, sveučilišnog profesora te dekana Učiteljskog fakulteta). Naslov je knjizi *Pedagoške ideje don Bosca, Makarenka i Neilla* a o njoj piše Nenad Zekano-
vić. Ova trojica klasika pedagogije djelovali su na tri geografski udaljena područja (Italija, Ukrajina i Škotska), u različitom društveno-političkom okruženju (konzervativizam, socijalizam, liberalizam) i u različito vrijeme. Što im je ipak zajedničko a po čemu se razlikuju? Točne odgovore ne nagrađujemo ali sami sebe nagradite čitanjem ove (obje) knjige.

Na nekim velikim međunarodnim konferencijama sudionici na bedž, uz svoje ime, lijepe i raznobojne točke – ovisno o jeziku na kojem se mogu sporazumijevati: plava za engleski, crvena za francuski, crna za njemački itd. (za ruke, noge i jezike koje mi razumijemo i bez posebne edukacije, nema točaka). Uvijek s divljenjem (ajde dobro, i sa zrcem zavisti) gledam one koji se uokolo šepire (ili se to meni tako

čini) sa po pet ili šest točaka dok ja imam samo dvije. I uvijek pomislim: da barem..., da sam barem..., sigurno ću..., premda znam da neću. Vratim se kući, malo tlačim sve oko sebe na temu koliko jezika govoriš, toliko ljudi vrijediš i onda sve lijepo zaboravim – do iduće konferencije. *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje* propisuje osam temeljnih kompetencija za cjeloživotno obrazovanje, a jedna od njih je i komunikacija na stranim jezicima, na dva strana jezika. **Željka Knežević** i **Ana Šenjug Golub** istraživale su što o tome misle roditelji učenika s područja sjeverozapadne Hrvatske. Naravno, što su roditelji obrazovaniji, to su i više skloni *dodatnim točkama* a najveću korist vide u plavoj i crnoj ☺.

Na *plavom* je u ovom broju napisan članak **Marine Diković** i **Marlene Plavšić** o formalnom, neformalnom, informalnom – što obrazovanju, što učenju. Pojam formalnog obrazovanja ne treba objašnjavati a ako ste u dilemi po pitanju *ne* i *in*, prvo se odnosi na različite tečajeve i slična stručna usavršavanja (za koja obično ne dobijemo potvrdu – osim one da smo platili) a drugo su slučajna učenja. (Primjerice, gledaš *Teoriju velikog praska* pa nešto pohvataš iz fizike. Ili barem shvatiš kako pojma nemaš.) Dakle, kolegice su ispitivale koliku razinu znanja o ove tri vrste obrazovanja i učenja imaju studenti(ce) različitih studija. Oni s humanističkih studija pokazali su se najboljima.

Ako možda mislite kako je tetama u vrtiću lako, ono, kao, puste djecu da se igraju a one piju kavu i pričaju, e pa nije tako. I one se moraju igrati: i izvan tijeka igre i unutar tijeka igre. No prije toga moraju uložiti puno truda u pažljivo promatranje djece i njihovih aktivnosti kako bi shvatile i djecu i aktivnosti i onda mogle kvalitetno intervenirati i pritom igru poticati i unapređivati. I onda popiti kavu ☺. Naglasak je, kaže **Petra Badurina** autorica ovoga članka, na *načinu* uključivanja u dječju simboličku igru a ne na količini tog uključivanja. Kavu sam ja dodala. (Pa, baš bih si ju mogla otići skuhati ☺.) Povodom kave još jedno (nenagrađno) pitanje: pri obavljanju kojih sve poslova možeš, ono kad ti nešto puhne, sve ostavit i otići na kavu, ili barem po kavu? Ili je bolje pitati: kod kojih to poslova *ne* možeš napraviti? Tu je popis puno kraći, čini mi se. A učitelj je svakako na njemu! Nisam nikada ni čula da je neki to učinio. Premda je učiteljsko zanimanje jedno od najstresnijih, većina bi ga izabrala ponovno: u razredu su sretni i zadovoljni. Rezultati istraživanja o kojem pišu **Anđelka Slavić** i **Majda Rijavec** pokazuju da su još zadovoljniji, i poslom i životom, ako uspostavljaju i održavaju suradničke odnose s ravnateljem, ako ravnatelj vjeruje u njihovu stručnu prosudbu, ako podržava i nagrađuje njihove inovativne ideje, ako sudjeluju u donošenju odluka na razini škole, kad su učinkoviti u uspostavljanju suradničkih odnosa s roditeljima i učenicima. Pa, iskoristite nešto od toga.

Cilj istraživanja koje su provele **Nikolina Dolački** i **Tajana Ljubin Golub** bio je utvrditi u kojoj mjeri budući učitelji točno prepoznaju zlostavljanje, koje reakcije učitelja smatraju poželjnima te razlikuje li se prepoznavanje i reagiranje učitelja ovisno o tome jesu li zlostavljač i žrtva dječaci ili djevojčice. (Ne razlikuje se.) Premda zadnjih godina raste postotak učitelja koji se smatraju kompetentnima za rješavanje slučajeva zlostavljanja u školi, dio njih se povodom toga i nadalje osjeća bespomoćnima ili zbunjenima. Stoga ne iznenađuje kako i rezultati ovoga istraživanja upućuju na potrebu edukacije (budućih) učitelja i o prepoznavanju i o sprječavanju vršnjačkog zlostavljanja ali i o pravilnom reagiranju u situacijama zlostavljanja.

Želiš li da djeca budu dobra, učini ih sretnima – rekao je još Oscar Wilde. Svašta bi tu još mogla nadopisati ali sada neću. Sada mi je podsjećanje na tu misao samo zgodna poveznica između prethodno opisanog rada i ovoga koji slijedi. Naime, **Anamarija Žic Ralić** i **Ena Šifner** opisale su četiri zgodne radionice provedene s učenicima prvog razreda osnovne škole među kojima je i učenik s teškoćama u razvoju. Imate li ili ste imali (a svakako ćete opet imati) takvo dijete u razredu, znate koliko je važno poticanje razvoja njegovih socijalnih vještina važnih za interakciju s vršnjacima ali jednako tako i poticanje vršnjaka na suradnju s takvim djetetom i njegovo uvažavanje. Meni se čini da su tu profitirali svi: i sva uključena djeca i njihova učiteljica i škola u cjelini i obitelji i studentice koje su vodile radionice i mi i vi ☺.

A profitom od volontiranja bave se i naredna dva rada. **Dubravka Miljković** (moram i ja ponekad napisati nešto više od uvodnika ☺) i **Lana Jurčec** istraživale su motive za volontiranje i njihovu povezanost sa srećom i životnim zadovoljstvom. Ukratko, zadovoljstvo volontiranjem povezano je s općim životnim zadovoljstvom, dok osjećaju sreće pridonose jedino intrinzični motivi za volontiranje, tj. sretniji su oni koji volontiraju jer žele pomoći drugima, žele nešto naučiti i psihološki se razvijati (u odnosu na one koji volontiraju da bi proširili korisne kontakte i stekli iskustva koja će im pomoći u kasnijem zapošljavanju i razvoju karijere. Neka ranija (ne naša) istraživanja pokazala su kako altruistične aktivnosti, a u koje se dakako ubraja i volontiranje, poboljšavaju životno zadovoljstvo za 24%. Onome kome pomažete je vjerojatno svejedno koji vas motivi pokreću. Pomažite, dakle; odgajajte djecu da pomažu. Još mala napomena: optimalne učinke na sreću i životno zadovoljstvo ima 40-ak sati volontiranja godišnje; ne traži se da ostavite sve drugo i samo volontirate (ubrzo bi i vama trebala pomoć).

Drugi rad potpisuju **Katarina Arić** i **Maja Laklija**. Kolegice su ispitivale iskustva srednjoškolaca o njihovom sudjelovanju u programu *Vršnjak pomagač na djelu*. Pitale su ih o motivima uključivanja u program, o nedoumicama s kojima su se suočavali i načinima njihova rješavanja te tražile njihove prijedloge za unaprjeđenje

modela rada vršnjačke pomoći. Sve u svemu: pomažući drugima (u ovom slučaju vršnjacima) i sami se osjećamo snažnije i korisnije.

Glasove iz povijesti prenosi nam **Marko Pranjić**. Ovoga je puta riječ o *starom* starorimskom odgoju, tj. odgoju iz vremena dok još uvijek nije bilo značajnog grčkog utjecaja u smislu uglađenosti u riječi, držanju, izgledu i prostoru za rast i razvoj pojedinca. Starorimljani su, naime, bili jako prizemljeni i konkretni; manje su vodili računa o pojedincu a više o onome što je od koristi za državu pa su se tom filozofijom rukovodili i u odgoju.

Filozofija odgoja je u podlozi i zadnjeg ovobrojnog priloga. Tužnog. Početkom godine iznenada je umro je **Milan Polić**. Zamislite, svoj je profesionalni put započeo kao fizički radnik u pilani a u mirovinu je otišao kao redoviti sveučilišni profesor u trajnom zvanju, nezaobilazno ime u polju filozofije odgoja i rodnim pitanjima. Ne mogu ni smisliti dvije različitiije karijere! Detalje možete pročitati u tekstu **Line Veljaka**, objavljenom i na stranici Foruma za slobodu odgoja. Uz dopuštenje Nade Topić Peratović, autorice knjige *Humanizam za djecu*, prenosimo i predgovor knjizi, kojega je autor profesor Polić. Evo tri rečenice: *Pisati odgovorno za djecu, zahtjevan je i složen posao, koji pretpostavlja ne samo najvišu stručnost glede onoga o čemu se piše, nego i veliku metodičku umješnost. Jer, objasniti nešto tako da bude dovoljno jednostavno i djeci razumljivo, a ipak u osnovi znanstveno točno, mnogo je teže nego stručno pisati za već koliko-toliko upućene čitatelje. Pa i ja ovaj predgovor pišem za roditelje, iako ga i djeca, dakako, smiju čitati...*

Ovime ja završavam predgovor ovome *Napretku*, vidimo se najesen u broju 3.

Dubravka Miljković